

Shema 1: Defining The Mitzvah
Rabbi Jonathan Ziring

1. דברים ו:ו,ז

(ו) וה'ו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך: (ז) ושננתם לבליד ודברתם בם בשבתך בביתך ובקרבך ובשכבך ובקומך:
2. דברים י"א ח"ט

(יח) ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם: (יט) ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובקרבך ובשכבך ובקומך:

3. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כא עמוד א

אמר רב יהודה ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא - אינו חוזר וקורא, ספק אמר אמת ויצב, ספק לא אמר - חוזר ואומר אמת ויצב. מאי טעמא - קריאת שמע דרבנן, אמת ויצב דאורייתא - מתלב רב יוסף: ובשכבך ובקומך - !אמר ליה אביי: ההוא בדברי תורה כתיב. תנן: בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניו ולא לאחריה, ועל המזון - מברך לאחריו ואינו מברך לפניו. ואי סלקא דעתך אמת ויצב דאורייתא - לברוך לאחריה !מאי טעמא מברך - אי משום יציאת מצרים - הא אדכר ליה בקריאת שמע. ונימא הא ולא לבעי הא - !קריאת שמע עדיפא, דאית בה תרתי. ורבי אלעזר אמר: ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא - חוזר וקורא קריאת שמע, ספק התפלל ספק לא התפלל - אינו חוזר ומתפלל. ורבי יוחנן אמר: ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו.

4. ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה י

והמצוה העשירית היא שצונו לקרוא קריאת שמע בכל יום ערבית ושחרית והוא אמרו יתעלה) פ' שמע (ודברת בם בשבתך בביתך וגו' ובשכבך ובקומך.

5. רבינו יונה מסכת ברכות דף יב עמוד ב

גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל ספק קרא ק"ש ספק לא קרא אינו חוזר וקורא דס"ל לשמואל דק"ש דרבנן ואף על פי שכתוב בתורה ובשכבך ובקומך ס"ל לשמואל שלא אמרה תורה דוקא ק"ש אלא שיקרא בתורה בכ"מ שירצה ומה שאנו קורין זאת הפרשה דוקא אינו אלא מדרבנן ולפיכך ס"ל אינו חוזר וקורא:

6. תוספות מסכת בבא קמא דף פז עמוד א

מוציא אחרים ידי חובתן דאחרים נמי לא מחייבי אלא מדרבנן דק"ש דרבנן היא כדאמר במי שמתו) ברכות דף כא (ולא דמי חיוב דסומא לחיובא דקטן שהגיע לחינוך שאין אלא לחנכו דאע"ג דחייב מדרבנן אין פורס על שמע להוציא אחרים ידי חובתן.

7. תוספות הרא"ש מסכת ברכות דף כא עמוד א

ר' אלעזר אמר ספק קרא ק"ש ספק לא קרא יחזור ויקרא. ואפילו אי ס"ל ק"ש דרבנן חמירא ליה מתפלה משום דאית בה קבלת עול מלכות שמים.

8. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף מג עמוד ב

ורבנן האי וראיתם אותו מאי עבדי ליה ?מיבעי להו לכדתניא: וראיתם אותו וזכרתם - ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו, ואיזו זו ?זו קרית שמע, דתנן: מאימתי קורין את שמע בשחרית ?משיכיר בין תכלת ללבן.

9. תוספות מסכת מנחות דף מג עמוד ב

ואיזו זו זו קרית שמע - אסמכתא בעלמא דקרית שמע דרבנן.

10. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ב עמוד א

גמרא. תנא היכא קאי דקתני מאימתי ?ותו, מאי שנא דתני בערבית ברישא ?לתני דשחרית ברישא - !תנא אקרא קאי, דכתיב בשכבך ובקומך.

11. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כ עמוד ב

קריאת שמע, פשיטא !מצות עשה שהזמן גרמא הוא, וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות - !מהו דתימא: הואיל ואית בה מלכות שמים - קמשמע לך.

12. תלמוד בבלי מסכת שבת דף יא עמוד א

דתניא: חברים שהיו עוסקין בתורה - מפסיקין לקריאת שמע, ואין מפסיקין לתפלה. אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחי וחבריו, שתורתן אומנותן. אבל כגון אנו - מפסיקין לקריאת שמע ולתפלה.

13. תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק א הלכה ב

תמן תנינן מפסיקין לקרית שמע ואין מפסיקין לתפילה. אמר רבי אחא קרית שמע דבר תורה ותפילה אינה דבר תורה. אמר רבי בא ק"ש זמנה קבוע ותפילה אין זמנה קבוע. אמר רבי יוסי ק"ש אינה צריכה כוונה ותפילה צריכה כוונה. אמר רבי מנא קשייתה קומי רבי יוסי ואפילו תימר קרית שמע אינה צריכה כוונה שלשה פסוקים הראשונים צריכין כוונה מן גו דאינון צבחר מיכוון: רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי כגון אנו שעוסקים בתלמוד תורה אפילו לקרית שמע אין אנו מפסיקין. רבי יוחנן אמרה על גרמיה כגון אנו שאין אנו עסוקים בתלמוד תורה אפילו לתפלה אנו מפסיקין. דין כדעתיה ודין כדעתיה רבי יוחנן כדעתיה דאמר רבי יוחנן ולואי שיתפלל אדם כל היום למה שאין תפילה מפסדת רבי שמעון בן יוחאי כדעתיה דרשב"י אמר אלו הוינא קאים על טורא דסיני בשעתא דאתיהבת תורה לישראל הוינא מתבעי קומי רחמנא דיתברי לבר נשא תרין פומין חד דהוי לעי באורייתא וחד דעבד ליה כל צורכיה. חזר ומר ומה אין חד הוא לית עלמא יכיל קאים ביה מן דילטוריא דילה אילו הוו תרין עאכ"ו. א"ר יוסי קומי רבי ירמיה אתיא דרבי יוחנן כרבי חנינא בן עקביא דתני כותבי ספרים תפילין ומזוזות מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפילה ר' חנינא בן עקביא אומר כשם שמפסיקין לק"ש כך מפסיקין לתפילה ולתפילין ולשאר כל מצותיה של תורה. ולא מודה רשב"י שמפסיקין לעשות סוכה ולעשות לולב. ולית ליה לרשב"י הלמד על מנת לעשות ולא הלמד שלא לעשות שהלמד שלא לעשות נוח לו שלא נברא. וא"ר יוחנן הלמד שלא לעשות נוח לו אילו נהפכה שילייתו על פניו ולא יצא

לעולם. טעמיה דרשב"י] דף ח עמוד ב [זה שינון וזה שינון ואין מבטל שינון מפני שינון. והא תנינן הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם שהוא קורא בתורה. הא בעונתה חביבה מד"ת. היא היא. א"ר יודן רשב"י ע"י שהיה תדיר בד"ת לפיכך אינה חביבה יותר מד"ת.

14. תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק א הלכה ה

מפני מה קורין שתי פרשיות הללו בכל יום. רבי לוי ורבי סימון. רבי סימון אמר מפני שכתוב בהן שכיבה וקימה רבי לוי אמר מפני שעשרת הדברות כלולין בהן.

15. קרן אורה מסכת ברכות דף ג עמוד א

ומה זו שאלה מפני מה קורים פרשיות הללו אי נימא דמן התורה הם, אלא שמע מינה דחכמים קבעו הפרשיות האלו, וכן משמע מהא דאמרין בדין הוא שיקראו גם עשרת הדברות,

16. שו"ת שאגת אריה) ישנות (סימן א

וא"כ לשמואל דאמר ק"ש דרבנן אמאי מפסיקין לק"ש יותר מלתפלה... ונ"ל דלשמואל ה"ט דמפסיקין לק"ש אף על גב דלחברי העוסקים בתורה ק"ש אינה אלא מדרבנן דכיון דאית בה קבלת עול מלכות שמים החמירו בה חכמים יותר מתפלה וחייבו להפסיק לחברים העוסקים בד"ת לק"ש יותר מלתפלה.

17. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יג עמוד א-ב

תנו רבנן: והיו - שלא יקרא למפרע. הדברים על לבבך, יכול תהא כל הפרשה צריכה כוונה, תלמוד לומר: האלה - עד כאן צריכה כוונה, מכאן ואילך אין צריכה כוונה, דברי רבי אליעזר, אמר ליה רבי עקיבא: הרי הוא אומר אשר אנכי מצוה היום על לבבך - מכאן אתה למד שכל הפרשה כולה צריכה כוונה. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי עקיבא. איכא דמתני לה אהא, דתניא: הקורא את שמע צריך שיכוין את לבו; רבי אחא משום רבי יהודה אומר: כיון שכוון לבו בפרק ראשון - שוב אינו צריך. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי אחא שאמר משום רבי יהודה. תניא אידך: והיו - שלא יקרא למפרע, על לבבך - רב זוטרא אומר: עד כאן - מצות כוונה, מכאן ואילך - מצות קריאה; רבי יאשיה אומר: עד כאן - מצות קריאה, מכאן ואילך - מצות כוונה. מאי שנא מכאן ואילך מצות קריאה - דכתיב לדבר בס, הכא נמי הא כתיב ודברת בס! והכי קאמר: עד כאן - מצות כוונה וקריאה, מכאן ואילך - קריאה בלא כוונה. ומאי שנא מצות כוונה וקריאה - דכתיב על לבבך, ודברת בס, התם נמי הא כתיב על לבבכם, לדבר בס! ההוא מבעי ליה לכדברי יצחק, דאמר: ושמתם את דברי אלה - צריכה שתהא שימה כנגד הלב. אמר רב, רבי יאשיה אומר: עד כאן - מצות קריאה, מכאן ואילך - מצות כוונה. מאי שנא מכאן ואילך מצות כוונה - משום דכתיב על לבבכם - הכא נמי הא כתיב על לבבך! והכי קאמר: עד כאן - מצות קריאה וכוונה, מכאן ואילך - כוונה בלא קריאה. ומאי שנא עד כאן מצות קריאה וכוונה - דכתיב על לבבך ודברת בס - התם נמי הא כתיב על לבבכם לדבר בס! ההוא בדברי תורה כתיב, והכי קאמר רחמנא: אגמירו בנייכו תורה כי היכי דליגרו בהו... תנו רבנן: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד - עד כאן צריכה כוונה הלב, דברי רבי מאיר. אמר רבא: הלכה כרבי מאיר... אמר רבי אילא בריה דרב שמואל בר מרתא משמיה דרב: אמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ונאנס בשינה - יצא. אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה: בפסוקא קמא - צערן, טפי - לא תצערן. אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבה: אבוך היכי הוה עביד? אמר ליה: בפסוקא קמא הוה קא מצער נפשיה, טפי לא הוה מצער נפשיה.

18. תוספות מסכת ברכות דף יג עמוד א

עד כאן מצות כוונה - עד בכל מאדך ששני פסוקים אלו מדברים ביחוד ה' באהבתו וביראתו.

19. בית יוסף אורח חיים סימן סג

וכתב ה"ר יונה ט. ד"ה למימרא (דמהכא שמעינן דמפרק ראשון ואילך אינו אלא מדרבנן דאם איתא שהוא מן התורה הוה ליה למיחש דלא לישוו עראי לכל הפרקים כי היכי דחיישינן בפרק ראשון והביא עוד ראיות לדבר ומתוך מה שנתבאר בסימן זה נראה שפסוק ראשון בלבד הוי דאורייתא ומה שהחמירו בפרק ראשון יותר מבשאר פרקים מפני שהוא עיקר קבלת עול מלכות שמים

20. שו"ת הרשב"א חלק א סימן שכ

מדקאמר סתם חוזר וקורא משמע דכל פרשיותיה הוא קורא ואף על פי שאין דאורייתא אלא פסוק ראשון.

21. רש"י מסכת ברכות דף ב עמוד א

ולפיכך, חובה עלינו לקרותה משתחשך, ובקריאת פרשה ראשונה שאדם קורא על מטתו - יצא.

22. רמב"ם הלכות קריאת שמע פרק א הלכה א - ג

הלכה א: פעמים בכל יום קוראין ק"ש בערב ובבקר, שנאמר ובשכבך ובקומך בשעה שדרך בני אדם שוכבין וזה הוא לילה, ובשעה שדרך בני אדם עומדין וזה הוא יום.

הלכה ב: ומה הוא קורא שלשה פרשיות אלו הן: שמע והיה אם שמוע ויאמר, ומקדימין לקרות פרשת שמע מפני שיש בה יחוד השם ואהבתו ותלמודו שהוא העיקר הגדול שהכל תלוי בו, ואחריה והיה אם שמוע שיש בה צווי על זכירת (שאר כל המצות, ואחר כך פרשת יציאת שגם היא יש בה צווי זכירת כל המצות).

הלכה ג: אף על פי שאין מצות יציאת נהגת בלילה קוראין אותה בלילה מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים ומצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, וקריאת שלש פרשיות אלו על סדר זה היא הנקראת קריאת שמע.

23.

שיעורים לזכר אבא מארי שיעור א עמוד יד

א. שמעתי מפי אבא מרי בשם רבינו הגדול... מותך פסק הרמב"ם, שקבע להלכה כי מזכירים יציאת מצרים בלילות משום ריבויא דילי, בוקעת ועולה ההלכה השניה - שאין זכירת יציאת מצרים לימות המשיח, דהא בהא תליא. הלכה זו, המפקיעה חובת מצווה זו מימות המשיח, מחדשת כי אין מצוות הזכרה נוהגת לדורות, אלא לשעה. לפיכך לא מטא הרמב"ם במניין תרי"ג, כי הלא כל מצווה נוהגת לשעה ולא לדורות אינה נכנסת במניין זה....

ב. עוד אמר אא"י ז"ל, כי כל מצוות זכירת יציאת מצרים אינה מהווה קיום חובה בפני עצמו, כי אם שיסוד מהותה הוא קיום קבלת עול מלכות שמיים... לפיכך נראה, כי אין זכירת יציאת מצרים מהווה קיום בפני עצמו, וחלות מצווה מיוחדת, אלא מצטרפת לחדא קיומא עם קבלת עול מלכות שמיים שבקריאת שמע, ועיקרה של מצווה זו הוא, כי קבלת עול מלכות שמיים מתקיימת על ידי הזכרת יציאת מצרים וגאולת ישראל מבית עבדים

